

Samráðsgátt 23. júlí 2019

Efni: Umsögn Stúdentaráðs Háskóla Íslands vegna frumvarps um Stuðningssjóð íslenskra námsmanna

Stúdentaráð telur að innleiðing námsstyrka sé stórt skref í rétta átt. Undanfarinn áratug hefur endurskoðun námslánakerfisins staðið til og er jákvætt að frumvarpsdrög hafi nú verið birt. Stúdentaráð telur nauðsynlegt að slík heildarendurskoðun sé ekki einungis skref í rétta átt, heldur til þess fallin að leysa úr þeim djúpa ágreiningi sem ríkt hefur um getu Lánaþjóðsins til að sinna hlutverki sínu sem félagslegur jöfnunarsjóður. Óvissan sem stúdentar búa við leysist ekki ef ný lög kalla á frekari kröfugerð og hagsmunabaráttu af hálfu hagsmunasamtaka þeirra.

Stúdentaráð leggur til að eftirfarandi atriðum frumvarpsins verði breytt:

Vextir

Stúdentaráð leggst gegn öllum hækjunum vaxta á námslánum. Þrátt fyrir andstöðu við hækjun vaxta telur ráðið rétt að leggja til úrbætur á því sem boðað er í frumvarpinu og benda á möguleg áhrif vaxtasveiflna. Andstaða Stúdentaráðs við vaxtahækkanir byggir á sömu gildum og lánaþjóðurinn sjálfur - jafnrétti til náms.

Stúdentaráð gerir verulegar athugasemdir við þær breytingar sem fyrirhugaðar eru á vaxtakjörum námslána. Verði frumvarpið að lögum í óbreyttri mynd mun núverandi 1% vöxtum verða skipt út fyrir breytilega vexti. Þessir breytilegu vextir taka mið af vaxtakjörum þess skuldabréfaflokks ríkisins sem styðst á til gjalddaga.

Slík breyting hefði í för með sér aukna óvissu fyrir lánþega auk þess sem vænta má að vextir á námslánum hækki. Samkvæmt frumvarpinu er gert ráð fyrir að álag til að mæta afföllum sjóðsins verði ákveðið á hverju ári og bætist við vaxtastig lánsins. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að álag sem þetta yrði líklega á bilinu 0,6-0,8% miðað við þær forsendur sem eru lagðar til grundvallar þar. Álag af þessari stærðargráðu hefði mikil áhrif á vaxtakjör stúdenta. Þar sem hvorki forsendur álagsútreikninga eða aðferðafræði að baki þeim liggja fyrir er á þessu stigi ekki hægt að leggja mat á hversu raunhæft matið er.

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Ávöxtunarkrafa viðeigandi verðtryggðs skuldabréfs er nú um það bil 0,8% og óverðtryggðs bréfs um 3,8%. Standist affallamat frumvarpsins væru vextir því um 1,5% fyrir verðtryggð lán en 4,5% fyrir óverðtryggð. Sjaldgæft hefur verið að íslenska ríkið fjármagni sig á jafn góðum kjörum og nú. Því er raunhæft að gera ráð fyrir að þetta vaxtastig, sem hefði í för með sér hálfarar prósentu hækkun vaxta, sé um það bil það lægsta sem fyrirhugað vaxtafyrirkomulag hefði upp á að bjóða fyrir stúdenta (sé miðað við verðtryggð lán). Hefði vaxtafyrirkomulagið verið í gildi fyrr á þessum áratug, hefðu vextir á verðtryggðum lánum verið á bilinu 2-4% og vextir á óverðtryggðum lánum um 3,5-7%.¹

Ávöxtunarkrafa ríkisskuldabréfa er síbreytileg stærð. Óásættanlegt er að vextir námslána geti hækkað og lækkað jafn ófyrirsjánlega og krafan gerir. Vaxtastig námslána gæti þannig breyst dag frá degi, jafnvel um tugi punkta á dag, og nánast ómögulegt yrði að spá fyrir um vaxtagreiðslur bæði til langs og skamms tíma. Slíkar sveiflur gætu haft áhrif á ákvörðun einstaklings um að fara í nám. Námslánakerfi sem ætlað er að hvetja til aukinnar námsframvindu gæti þannig einnig innihaldið neikvæðan hvata fyrir hluta fólks, sem gæti frestað námi vegna þeirra vaxtakjara sem bjóðast. Ef vaxtakjör eiga að ráðast á markaði telur Stúdentaráð nauðsynlegt að fyrirkomulagið jafni út sveiflur eins og þær hér hefur verið lýst. Það mætti til dæmis gera með því að miða við meðalávöxtunarkröfu yfir ákveðið tímabil.

Í núgildandi lögum um Lánsjóð íslenskra námsmanna segir: "Vextir af lánum sjóðsins skulu vera breytilegir en þó aldrei hærri en 3% ársvextir af höfuðstól skuldarinnar." Í fyrirliggjandi frumvarpsdrögum er hins vegar aðeins gert ráð fyrir að ráðherra skipi nefnd sem endurskoðar fyrirkomulag vaxta fari verðtryggðir vextir upp fyrir 4% eða óverðtryggðir vextir yfir 9%. Ljóst er að takmarkað öryggi felst í tilvist þessarar nefndar fyrir stúdenta þar sem valdheimildir hennar eru opnar og óljósar auk þess sem ráðherra getur hafnað tillögum nefndarinnar. Til viðbótar er ekkert öryggi fyrir því að fjármagn fengist til nokkurra breytinga þótt ráðherra samþykkti tillögu nefndarinnar um t.d. þak á vexti.

Vextir námslána hafa verið 1% frá gildistöku laganna árið 1992. Stúdentaráð telur orðalag 18. og 19. gr. frumvarpsins um vexti og vaxtakjör varasamt. Orðalagið er mjög opið og stjórn í raun veitt heimild til þess að hækka vexti á lánum svo lengi sem afföll eru notuð sem rökstuðningur. Valdheimildir stjórnar mega ekki að vera svo opnar. Óvissan sem skapast af flöktandi eðli grunnvaxtanna ásamt óvissu um affallaálagið á ári hverju er mjög mikil. Því til viðbótar hefur í gegnum tíðina verið mikil óvissa í rekstri LÍN og því ekki

¹ Sjá bls. 2 í fylgiskjali

Stúdentaráð Háskóla Íslands

tímbær að gera breytingar sem þessar áður en reynsla er komin á nýtt kerfi og hægt er að byggja tölur um afföll á reynslu.

Vaxtahækkanir bitna harðast á þeim sem hafa þyngsta framfærslu og mesta þörf fyrir námsaðstoð.² Þeir sem mest þurfa á lánum að halda líða þannig fyrir þær breytingar sem gerðar eru í átt til hækkunar vaxta. Miðað við reynslu má búast við því að vaxtastigið verði sem hæst þegar efnahagsástandið er sem verst. Með tengingu vaxtastigs við vexti á ríkisskuldabréfum yrði þannig þyngri byrðum velt yfir á þá sem illa geta borið þær. Nauðsynlegt er að áfram verði hámark á vöxtum til að tryggja að vextir á námslánnum haldist lágir sama hvað á gengur. Verði fjármögnunarlán sjóðsins á hærri vöxtum en útlán telur Stúdentaráð nauðsynlegt að sjóðurinn taki á sig þann vaxtamismun og ríkið styðji þannig við menntun þegar efnahagsástand kallar á það.

Telur Stúdentaráð að hag stúdenta sé best borgið ef núverandi orðalag greinarinnar um að vextir skuli vera breytilegir en aldrei hærri en 3% af höfuðstól skuldar er látið standa. Ef sú staða kæmi upp síðar að hækka þyrfti hámarksvexti námslána ætti slík pólitísk ákvörðun heima á Alþingi en ekki hjá stjórn sjóðsins.

Hækkun vaxta kann að auka fjárhagslega sjálfbærni Láanasjóðsins og stuðla að markmiðum um að námslánakerfið standi undir sér. Við hæfi er að Alþingi og stjórvöld spyrji sig hvort slíkt félagslegt jöfnunarkerfi eigi að vera rekstrarlega sjálfbært eða hvort ekki þurfi að taka með í reikninginn við ákvörðun sem þessa að nám er einnig þjóðhagslega hagkvæmt. Sé breyting vaxtafyrirkomulagsins til komin vegna skorts á fjármagni til LÍN telur Stúdentaráð augljóst að auka þurfi fjáframlög til námsaðstoðar á Íslandi.

Þrátt fyrir það ítrekar Stúdentaráð andstöðu sína gegn hækkun vaxta þar sem hún mun koma illa við námsmenn.

Tekjutenging

Stúdentaráð telur nauðsynlegt að endurgreiðsla námslána sé tekjutengd svo sjóðurinn geti sinnt sem best hlutverki sínu sem jöfnunarsjóður. Í 22. gr. frumvarpsins er gerð breyting á fyrirkomulagi tekjutengingar þannig að hún eigi aðeins við um þá sem ljúka námi fyrir 35 ára aldur eða á því aldursári. Rökin fyrir því eru að kostnaðarmat frumvarpsins hafi ekki boðið upp á aðrar leiðir til að halda tekjutengingunni inni í kerfinu.

² Sjá nánari umfjöllun um vexti og endurgreiðslur í fylgiskjali

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Kostnaðarmatið er ekki opinbert en Stúdentaráð hefur óskað eftir því að fá aðgang að því.

Ljóst er að sú takmörkun tekjutengingar sem lögð er til í frumvarpinu getur haft gríðarleg áhrif á þá stúdenta sem hún snertir. Með breytingunum eru þeim félagslegu sjónarmiðum sem að baki sjóðnum liggja gefið minna vægi en áður. Aukin greiðslubyrði³ þeirra einstaklinga sem hefja nám eldri en flestir stúdentar getur dregið úr félagslegum hreyfanleika og leitt til sóunar á hæfileikum þjóðarinnar með því að takmarka möguleika þeirra sem ekki hafa kost á að sækja háskólanám án tekjutengingar. Á þetta sérstaklega við um fólk sem sækir sér menntun í þeim fögum sem ekki bjóða upp á mikla tekjumöguleika. Vænta má að takmörkun tekjutengingar muni bitna einna helst á nemendum á Menntavísindasviði að öðru óbreyttu.

Þær föstu skorður sem settar eru í þessari grein frumvarpsins eru gagnrýnisverðar. Stúdentaráð telur að stúdent sem hefur nám í tæka tíð til að eiga möguleika á tekjutengdum afborgunum en tefst í námi eigi að halda rétti sínum til tekjutengdra afborgana ef hann uppfyllir þau skilyrði sem til þarf til að fá niðurfellingu höfuðstóls skv. 15. gr. frumvarpsins.

Stúdentaráð telur að verðtryggð tekjutengd lán komi þeim mun betur út fyrir það stóran hluta stúdenta⁴ að sjóðurinn eigi að miða við að lán séu verðtryggð og tekjutengd en bjóði upp á ráðgjöf til að skýra kosti óverðtryggðra lána háð lántökufjárhæð.

Stúdentaráð hvetur til endurskoðunar á þessari grein frumvarpsins þrátt fyrir að það telji jákvætt að tekið hafi verið tillit til þeirra sjónarmiða sem komið hafa fram um áframhaldandi tekjutengingu námslána.

Framfærslulán

Stúdentaráð gerir athugasemdir við framfærslulán eins og þau birtast í 2. gr. frumvarpsins og skýringum með ákvæðinu. Stúdentaráð telur nauðsynlegt að sett verði fram skýr fyrirmæli til stjórnar sjóðsins vegna framfærslulána til að markmiðum frumvarpsins verði náð. Í greinargerðinni er vísað til framkvæmdar hjá stjórn LÍN við ákvörðun grunnframfærslu hingað til. Sú framsetning bendir til að samskonar framkvæmd verði hjá SÍN, þrátt fyrir að stúdentar hafa á undanförnum árum ítrekað bent á að framfærsla sé ófullnægjandi.

³ Sjá nánari umfjöllun um greiðslubyrði lána án tekjutengdra endurgreiðsla í fylgiskjali

⁴ Sjá fylgiskjal

JOF MJD

Stúdentar hafa lengi barist fyrir hærri grunnframfærslu þar sem of lág framfærsla neyðir þá til að vera á vinnumarkaði til að geta framfleytt sér á sama tíma og þeir stunda nám. Það verður til þess að tekjur stúdenta eru yfirleitt hærri en frítekjumark sem sjóðsstjórn ákveður. Það leiðir svo til skerðingar á námslánum sem neyðir stúdenta til að vinna meira til að sjá fyrir sér. Þessi vítahringur hefur hingað til vissulega verið á ábyrgð stjórnar. Fram kemur í greinargerð frumvarpsins að markmiðið sé að gera öllum stúdentum kleift að framfleyta sér.⁵ Þar sem engar breytingar eða fyrirmæli koma fram til stjórnar vegna framfærslulána í nýju kerfi er hér tapað færi á að krefja stjórn um endurskoðun þeirra svo stúdentum verði raunverulega gert kleift að framfleyta sér í námi. Því til viðbótar má benda á að frumvarpið boðar ekki neinar efnislegar breytingar á hlutverki eða markmiði sjóðsins⁶ svo sjóðsstjórn er ekki skyld að breyta framkvæmd sinni til að tryggja aðgengi að námi frekar en gert er með gildandi lögum.

Almennar athugasemdir með frumvarpinu tilgreina réttilega að 34% íslenskra háskólanema meta fjárhagsstöðu sína annað hvort alvarlega eða mjög alvarlega en meðaltal háskólanema í Evrópu er 26% vegna sömu atriða. Við það má bæta að fjárhagserfiðleikar voru þriðja algengasta ástæða þess að rof verður á námsferli íslensks stúdents í a.m.k. tvær annir skv. könnun Eurostudent. Það er því fullt tilefni til endurskoðunar á framfærslulánum og grunnframfærslu stúdenta. Markmiði frumvarpsins um hvata til að klára nám á réttum tíma verður ekki náð nema öruggt sé að stúdentar geti framfleytt sér á meðan námi stendur. Öðrum kosti munu fjárhagsörðugleikar og fjárhagsáhyggjur stúdenta áfram vera hindrun sem verður til þess að stúdentar flosna uppúr námi, geta ekki hafið nám eða hafa ekki kost á að klára námið á hefðbundnum tíma og munu þar af leiðandi ekki njóta góðs af niðurfellingu hluta láns í nýju kerfi.

Mánaðarlegar greiðslur

Stúdentaráð telur að heimildarákvæði 12. gr. frumvarpsins sé ekki fullnægjandi til þess að mæta kröfum stúdenta um að fá námslán sín greidd út mánaðarlega.

Vissulega er að finna *heimild* í 6. mgr. 12. gr. frumvarpsins til þess að greiða út námslán mánaðarlega. Í greinargerð með ákvæðinu er tekið fram að verið sé að mæta kröfum stúdenta með því að *leggja til* að taka upp samtímagreiðslur. Stúdentaráð telur hins vegar að til þess að mæta kröfum stúdenta þurfi sjóðnum að vera *skyld* að greiða námslán út mánaðarlega. Ekki er fullnægjandi að stjórn sé falin ákvörðun um þetta atriði með svo opnu ákvæði. Lánshafar skulu ávallt eiga þann kost að fá lánin greidd út mánaðarlega eða samkvæmt því fyrirkomulagi sem nú ríkir..

⁵ Sjá 1. kafla almennra athugasemda með frumvarpinu, bls. 15.

⁶ Sjá athugasemdir við 1. og 30. gr. frumvarpsins, bls. 21 og 42.

Undanþágur um námsframvindu og niðurfelling líana við námslok

Stúdentaráð gerir athugasemdir við að undanþágur um hvort stúdent hljóti niðurfellingu láns við námslok verði að hluta til háð ákvörðun sjóðsstjórnar í úthlutunarreglum ár hvert.

15. gr. frumvarpsins skilgreinir fyrirkomulag námsstyrks vegna námsloka og viðeigandi undanþágur. Undanþágur skv. 4. mgr. 15. gr. vísa til undanþága sem fram koma í 2. mgr. 14. gr. um námsframvindu, s.s. alvarleg veikindi eða barneignir. Nánar tiltekið skilgreinir 2. mgr. 14. gr. þau atriði sem hafa ekki áhrif á hvort lánþegi standist *námsframvindu* og eru ákveðin í úthlutunarreglum sjóðsins ár hvert. Þannig eru skilyrði til þess að hljóta niðurfellingu á láni við námslok háð skilyrðum um námsframvindu og undanþágum vegna þess sem geta breyst ár frá ári.

Þetta veldur því að forsendur stúdents við upphaf náms um skilyrði og undanþágur til að hljóta 30% niðurfellingu á höfuðstóli lánsins við námslok eru ekki skýrar og gætu jafnvel breyst á námstímanum. Stúdentaráð telur það óráðlegt og að sú útfærsla bjóði upp á mikið flækjustig við ákvörðun niðurfellingu námslána við námslok. Kveða þarf skýrar á um undanþágur vegna niðurfellingar höfuðstóls námslána í lögnum.

Stúdentaráð telur mikilvægt að ef undanþágur um námsframvindu og niðurfelling líana séu breytilegar á námsferli lánþega, að ákvörðun stjórnar miði við þær undanþágur sem voru lánþeganum hagstæðastar.

Foreldrar

Stúdentaráð gerir athugasemd við að barnastyrkur sé veittur að *hámarki* í 96 mánuði eða 480 ECTS einingar.⁷ Stúdentaráð telur það ekki ganga upp þar sem 4. gr. frumvarpsins geri ráð fyrir að úthlutunarreglur skuli að *lágmarki* mæla fyrir um lánsrétt vegna 480 eininga.

Ef sjóðsstjórn hækkar lánsrétt stúdenta í t.d. 520 einingar í úthlutunarreglum munu foreldrar ekki hafa rétt á barnastyrk vegna þess hluta sem er umfram 480 einingar, takmarki 16. gr. frumvarpsins barnastyrk við 480 einingar. Það veitir foreldrum ekki jafnan aðgang að námi að njóta ekki barnastyrks fyrir jafn mörgum einingum og hægt er að fá lán fyrir. Stúdentaráð telur rétt að breyta þessu og kveða á um lágmark við veitingu barnastyrks eða jafnan einingafjölda og sjóðsstjórn ákveður ár hvert skv. 4. gr.

⁷ Sjá 4. mgr. 16. gr. frumvarpsins og athugsemdir með ákvæðinu

Stúdentaráð gerir einnig athugasemd við að eingöngu þeir foreldrar í námi sem taka lán hjá sjóðnum eigi rétt á barnastyrk. Verði stúdent foreldri í námi má gera ráð fyrir að sá stúdent verði fyrir auknum útgjöldum hvort sem viðkomandi tekur námslán eða ekki. Því telur SHÍ að svigrúm eigi að vera til að veita barnastyrki óháð því hvort foreldrar taki námslán.

Skipan stjórnar SÍN

Stúdentaráð gerir alvarlegar athugasemdir við breytingar á skipan í sjóðsstjórn skv. 32. gr. frumvarpsins. Breytingin er án frumkvæðis og samráðs við stúdenta.

Í gildandi lögum er SHÍ tryggt sæti í stjórn sjóðsins en 32. gr. frumvarpsins leggur til þá breytingu að LÍS tilnefni þrjá fulltrúa stúdenta í sjóðsstjórn. Ef SHÍ verður ekki tryggð aðkoma að stjórn SÍN með lögum um stuðningssjóðinn yrði fulltrúi tæplega 13.000 stúdenta, u.p.b. 70% stúdenta landsins, í stjórn sjóðsins ekki tryggður.

Í greinargerð frumvarpsins er þessi breyting sögð vera til einföldunar. SHÍ telur þetta því miður endurspeglar vanþekkingu á uppbyggingu hagsmunasamtaka stúdenta. Lög LÍS og uppbygging samtakanna gera ekki ráð fyrir þeim fjölda sem er að baki hverju aðildarfélagi þegar kemur að atkvæðagreiðslum innan samtakanna. Stúdentaráð hefur samþykkt það fyrirkomulag innan LÍS til málamiðlanna enda hafa samtökin sinnt afmörkuðu hlutverki um alþjóðastarf og gæðamál hingað til. SHÍ telur að slíkar málamiðlanir eigi ekki við þegar kemur að stöðu SHÍ í sjóðsstjórn SÍN. Nauðsynlegt er að tryggja fulltrúa yfirgnæfandi meirihluta stúdenta öruggt sæti í stjórn með lögum um SÍN.

Nafnabreyting og hlutverk sjóðsins

Stúdentar telja ljóst að LÍN hefur ekki þjónað hlutverki sínu sem félagslegur jöfnunarsjóður með góðu móti. Því gerir Stúdentaráð athugasemd við að nafnabreyting sjóðsins og orðalagsbreyting á hlutverki hans séu ekki efnisbreytingar.⁸

Það skýtur skökku við að í greinargerð með frumvarpinu sé ítrekuð áhersla á að því sé ætlað að tryggja jafnrétti til náms og að stúdentar geti framfleytt sér á sama tíma og grunnhlutverki og markmiðum sjóðsins er ekki breytt efnislega.

Stjórn sjóðsins hefur gríðarleg áhrif á hvernig námslánakerfið virkar en eðli málsins samkvæmt ber stjórn að starfa eftir markmiðum laga um sjóðinn og skilgreindu hlutverki hans. Lág grunnframfærsla og frítekjumark sem sjóðsstjórn hefur lagt til við ráðherra ár hvert með úthlutunarreglum hefur leitt til þess að stúdentar neyðast til að vinna með námi.

⁸ Sjá 1. og 30. gr. frumvarpsins og athugasemdir með ákvæðunum.

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Ef hvorki er um efnisbreytingu á hlutverki né markmiðum að ræða hefur sjóðsstjórn enga skyldu til að endurskoða þessi atriði og framkvæmdin hingað til getur staðið áfram.

Stúdentaráð bendir á að stór hluti stúdenta mun enn eingöngu vera lántakar hjá sjóðnum.⁹ Þeir sem fá niðurfellingu á hluta námsláns verða að auki enn lánþegar fyrir 70% höfuðstólsins. Því verður sjóðurinn vissulega áfram lánasjóður. Þá ítrekar Stúdentaráð að til þess að stúdent geti klárað nám á „réttum“ tíma og hlotið 30% niðurfellingu er nauðsynlegt að búa þannig um hnútana að stúdentar geti framfleytt sér meðan á námi stendur.¹⁰ Niðurfelling hluta höfuðstóls er mikilvægasta kjarabót sem frumvarpið boðar en til þess að hún geti orðið að veruleika fyrir sem flesta stúdenta skortir raunverulegar breytingar á hlutverki og markmiði sjóðsins.

Nafnabreyting ein og sér dugar ekki til að gera sjóðinn að meirihluta til stuðningssjóð þótt hún kunni að gera sjóðinn meira aðlaðandi að almenningsáliti. Meira þarf að koma til svo að nýtt kerfi komi betur út fyrir stúdenta en gildandi kerfi. Eigi stór hluti stúdenta enn of erfitt með að framfleyta sér í námi hafa þeir ekki tök á að klára nám innan þess tíma sem veitir 30% niðurfellingu höfuðstóls lánsins heldur standa eftir með 100% lán á hærri vöxtum en nú eru.

Orðalag frumvarps og greinargerðar

Aukinn stuðningur við námsmenn

Stúdentaráð setur spurningarmerki við framsetningu frumvarpsins á að verið sé að auka stuðning til stúdenta. Öllu heldur miðar frumvarpið að því að jafna dreifingu á þeim styrk sem sjóðurinn telur sig þegar veita stúdentum í gildandi kerfi. Í almennum athugasemnum frumvarpsins er vísað til gildandi kerfis sem feli í sér 47% styrk ríkisins af útlánum hvers árs og 37% óbeinna styrkja Láanasjóðsins ef miðað er við heildarláanasafn sjóðsins sem birtist í niðurgreiddum vöxtum og afföllum af lánum sjóðsins. Samkvæmt frumvarpi um SÍN felst breytt styrkjakerfi í 30% niðurfellingu höfuðstóls láns fyrir afmarkaða hópa lántakenda, þ.e.a.s. þá sem klára nám innan ákveðinna tímamarka, foreldra og loks þá sem falla undir 7. kafla laganna efráðherra nýtir sér frekari heimild til styrkveitingar. Hvergi er gert ráð fyrir auknum fjárveitingum ríkisins til sjóðsins til að auka þann styrk og stuðning sem sjóðurinn veitir í heild sinni til stúdenta.

Nánar um greinargerð og skýringar með ákvæðum frumvarpsins

Aldurstakmörkun á aðgengi að sjóðnum

⁹ Hér er miðað við gögn Hagstofunnar um brautskráningarhlutfall í þriggja ára Bachelor námi 2004-2017 en brautskráðir með Bachelor gráðu þremur árum eftir innritun var 33.3% og þremur árum eftir innritun voru 41% enn í námi. Sex árum eftir innritun hins vegar voru 67% brautskráðir með bachelor gráðu.

¹⁰ Sjá umfjöllun um 2. gr. vegna framfærsluláana.

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Stúdentaráð gerir athugasemd við skort á rökum fyrir því að takmarka aðgengi þeirra sem eru eldri en 65 ára að námslánum.¹¹ Þeir dómar Hæstaréttar sem vísað er til í greinargerð með 21. gr. frumvarpsins snúast um atvinnuleyfi í atvinnugreinum þar sem fólk stýrir farartækjum eða ber ábyrgð á þeim með öðrum hætti og er því með líf fólks í höndunum. Aldurstakmarkanir í þeim aðstæðum eru vissulega studd málefnalegum rökum um almannaoryggi og vernd lífs og heilsu fólks. Það eru þó ekki samskonar rök til staðar fyrir takmörkun á aðgengi fólks að menntun eða lánum frá ríkinu þar sem lífi og heilsu fólks stafar ekki hætta af því að fólk eldri en 65 ára sæki sér menntun með því að taka lán. Stúdentaráð gerir athugasemd við skort á málefnalegum rökum fyrir takmörkuninni annarri en að bent sé á framkvæmd í nágrannalöndum.

Sterk tengsl

Stúdentaráð bendir á opið ákvæði 2. tl. 1. mgr. 11. gr. frumvarpsins um að námsmaður sé lánshæfur til að stunda nám erlendis ef hann hefur *sterk tengsl* við íslenskt samfélag að mati Stuðningssjóðs íslenskra námsmanna. 2. mgr. ákvæðisins tilgreinir svo upptalningu í dæmaskyni um atriði sem líta skuli til. Stúdentaráð telur ákvæðið varhugavert enda sé það opið og eftirlátið huglægu mati að miklu leyti.

Frekari athugasemdir og fyrirvari við umsögn

Umsögn þessi er birt með þeim fyrirvara að fleiri athugasemdir gætu komið fram. Bæði eftir því sem umræða um frumvarpið þróast og frekari gögn verða aðgengileg Stúdentaráði, s.s. kostnaðarmat við frumvarpið, sem ráðið hefur óskað eftir.

Reykjavík, 23. júlí 2019

Fyrir hönd Stúdentaráðs Háskóla Íslands

Jóna Þórey Pétursdóttir
Forseti Stúdentaráðs Háskóla Íslands

Marinó Órn Ólafsson
Lánanjóðsfulltrúi Stúdentaráðs Háskóla Íslands

¹¹ 21. gr. frumvarpsins og greinargerð með ákvæðinu